

KARABİBİK

NABİZADE NÂZİM

Hazırlayan
Sibel Yılmaz

 / otukennesriyat

YAYIN NU: 2152
EDEBÎ ESERLER: 1090

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-772-1

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Necati Tonga

Son Okuma: Sena Bedir

Kapak İllüstrasyonu: Feyza Ay

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Çelebi Şenel

Kapak Baskısı: CB Matbaacılık

Baskı: Unifset Basım Yayın Sanayii ve Ticaret Ltd Şti
Yakuplu Mah. 194. Sok. Nu:1 / 159 3. Matbaacılar Sitesi
Beylikdüzü-İstanbul Tel: (0212) 875 37 85
Sertifika Nu: 72541

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul - 2024

NABİZADE NÂZIM: Tam adı Ahmet Nâzım olan Nabizade Nâzım, 1862 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Askeri okulda eğitim gördü ve bir süre Harbiye Mektebi'nde ders verdi. Kaş, Suriye ve Manastır'da çeşitli askeri görevlerde bulundu. İlk yazısı 1880'de *Vakit* gazetesinde yayımlandıktan sonra *Hazine-i Evrak*, *Mirat-ı Âlem*, *Maarif*, *Berk*, *Âfâk* ve *Servet-i Fünun* dergileriyle, *Servet*, *Ceride-i Havadis*, *Mürüvvet* ve *Tercüman-ı Hakikat* gazetelelerinde şiir, öykü ve yazılarıyla yer aldı. Ara Neslin üyeleri arasında sayılan Nabizade Nâzım, sonraları şiirden uzaklaşsa da yazmaya başladığı ilk yıllarda özellikle Muallim Naci'nin etkisinde kalarak sade ve doğal bir söyleyişle şiir yazmıştır. Dil ve edebiyat üzerine yazılar da kaleme alan Nâzım, nesre yöneldikten sonra realizm ve natüralizm gibi Batılı edebiyat akımlarını tanıtmaya çalışmış; Victor Hugo, Alfred de Musset, Chateaubriand, Alenxandre Dumas Fils gibi bu akımın önde gelen yazarlarının eserlerini çevirmiştir. Nabizade Nâzım'a asıl şöhretini kazandıran eserleri ise uzun hikâye türünde kaleme aldığı *Karabibik* (1890) ve psikolojik tahlillerin yoğunluğuyla dikkati çeken *Zehra* (1894) romanıdır. 1891'de Ayşe Naciye Hanım'la evlenmiş, ancak evliliğinin henüz ilk aylarında yakalandığı kemik vereminden kurtulamayarak 1893'te vefat etmiştir.

Eserlerinden bazıları:

Şiir: *Hatıra-i Şebab* (1880), *Heves Ettim* (1885), **Hikâye:** *Yadigârlarım* (1888), *Bir Hatıra* (1891), *Zavallı Kız* (1892), *Karabibik* (1890), **Roman:** *Zehra* (1894).

Dr. Sibel Yılmaz: 1986 yılında Bulgaristan'da doğdu. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Gazi Üniversitesinde tamamladı. Doktora çalışması *Varlık'tan Garip'e Türk Rönesansı'nın Şiiri (1933-1941)* adıyla kitaplaştı. Akademik çalışmalarının yanında kitap incelemeleri ve eleştirileri birçok matbu ve elektronik dergide basıldı. 2010 yılından bu yana Orta Doğu Teknik Üniversitesi Türk Dili bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışıyor.

Nabizade Nâzım

SUNUŞ

Nabizade Nâzım'ın 1891'de yayımlanan *Karabibik* adlı uzun hikâyesi, edebiyatımızın köyü ve köylüyü anlatan ilk eseri olmasının yanı sıra realist ve natüralist edebiyat akımlarının etkisiyle yazılan ilk hikâye olarak da edebiyat tarihimizde önemli bir yer edinmiştir. 19. yüzyılda Osmanlı aydınları “hayaliyyun/hakikiyyun” (hayal-hakikat) tartışmasına girişirken Nabizade Nâzım, *Karabibik*'in önsözünde “*Gerçekçilik akımıyla yazılan bir roman okumamışsanız işte size bir tane ben takdim edeyim,*” diyerek eseri hangi niyetle kaleme aldığını açıklar. Emile Zola ve Alphonse Daudet gibi natüralistlerden ilhamla olayları gerçekte olduğu gibi aktaracağını, yazar olarak kendi görüş ve düşüncelerini metne yansıtmayacağını ifade eder. Bu önsöz, yazarın bilinçli şekilde tercih ettiği istikameti gösterirken, *Karabibik* hikâyesi de bunun uygulama alanı olur.

Karabibik, Antalya'nın Kaş ilçesine bağlı Beymelek köyünde geçer. Nabizade Nâzım, ordu emriyle gittiği Kaş'ta bölgenin topoğrafyasını çıkarmakla görevlendirilmiştir. İşte eser, yazarın burada gözlemlediği köy hayatını tüm yalınlığıyla gözler önüne serer. Beş kısa bölümden meydana gelen hikâyede, bir çift öküze sahip olarak tarlasını rahatça ekip biçmek isteyen *Karabibik*'in ve diğer köylülerin gündelik yaşamı merkezdedir. *Karabibik* karakterinin fiziki ve ruhi portresiyle açılan hikâye, daha sonra diğer köylülerin tasviriyle devam eder. Bu sırada köylülerin yaşam koşulları, geçim tarzları ve gündelik uğraşları hakkın-

da bilgi veren yazar, köyü ve köylüleri romantik bakış açısından sıyrılarak olabildiğinde gerçekçi bir tavırla anlatır.

Karabibik'in ayırt edici özelliklerinden biri de köylülerin konuşmalarının olduğu gibi esere taşınmasıdır. Nabizade Nâzım, eserin sonuna “*Karabibik*'e Mahsus Lügatçe” [*Karabibik*'e Özgü Sözlük] isimli bir sözlük ekleyerek yerel dil kullanımlarını karşılıklarıyla birlikte verir. Bu dil tercihi eserin gerçekçiliğini artırırken köylülerin birbirleriyle kurdukları diyaloglar aracılığıyla onların hayata bakışı hakkında da bilgi ediniriz. Köylüler ayrıca köy dedikoduları, tarladaki işler ve doğa koşullarının zorlayıcılığı gibi konulara da değinirler. Bu diyaloglarda ve eserin genelinde dönemine göre yalın bir dil kullanıldığı söylenebilir. Eserde mekân ve doğa tasvirleri ön plana çıkarılmış, köylülerin yoksulluğuna vurgu yapılmıştır.

Karabibik, hem içeriği hem de dil ve anlatım özellikleriyle ilk dönem hikâyeciliğimizin en önemli örneklerinden biridir. Nabizade Nâzım, çok genç yaşta hayata veda etse de *Karabibik* ve *Zehra* gibi iki değerli eseriyle hâlen yaşamaktadır. Son söz olarak kitabın özenli bir baskıyla neşredilmesini sağlayan Ötüken Neşriyat çalışanlarına teşekkür ederim.

Sibel Yılmaz
Ankara, 2024

KARABİBİK

KARABİBİKE ÖZGÜ SÖZLÜK

Alan: Kır, açıklık, tarla olmayan yer.

An: Hudut.

Behr: Dehr. O vaktin behrinde: O tarihte.

Beslengi: Besleme, üvey kız.

Birinti: Birikinti, topluluk, kalabalık.

Boynuz: Boynuz ağacı (keçi boynuzu).

Bu gez: Bu defa.

Camıs: Camus, manda.

Çetele: Köylüler borçlarını çetele ile hesap ederler ki bunların bir kopyası da alacaklılarında durur.

Dam: Hane, ev.

Derlenmek: Toplanmak.

Etmek: Yapmak.

Evermek: Evlenmek, evlendirmek.

-gil: Hane, ev. Halangile: Halanın evine, halanın yanına.

Harım: Çit. Harım kaldırmak: Çit örmek, çiti bozmak.

Harım etmek: Harım yapmak.

Hergele etmek: Hayvanları toplayıp çobana vermek.

Hu: Şu. (Köylüler baştaki ş'leri hep h söylerler).

Hu kada: Şu kadar.

İspirto: Kibrit.

Kayınça: Kayın.

Kıvrak: Hızlı.

Kızan: Çocuk, erkek çocuk.

Ko: Yok.

Kubatlık: Kabalık.

Mah: Nah, işte.

Nadas: Mahsulü alınmış tarlanın dinlendirilmek üzere sürülmesi.

Ni şekil: Ne şekil, nasıl.

Pırtı: Eşya.

Salmak: Koyuvermek.

Uğratmak: Gideni uğurlamak, yolcu etmek.

Ünlemek: Seslenmek, bağırarak.

Yaka: Taraf.

Yavuz: Güzel, âlâ, iyi.

Yay: Yaz. Yayla: Yazlık yer.

Yufka: Yufka şeklinde ekmek.

OKURLARIMA

Gerçekçilik akımıyla yazılan bir roman okumamışsanız işte size bir tane ben takdim edeyim. Emile Zola gibi, Alphonse Daudet gibi realistlerin yani gerçekçilerin romanlarının hep ahlaka ve namusa aykırı davranışlarla dolu olduğunu düşünenler şu *Karabibik*'i okudukları zaman bu fikirlerini düzeltereklerdir sanırım. Bu gibi romancıların amaçları, insanların başlarına gelen olayları insanî yönden yumuşatarak anlatmak ve hikâye etmektir. Bunlar, bir insanın nasıl his ve hareket etmesi mümkünse ona o his ve hareketleri yükleyip işi doğal sınırından uzaklaştırmamak, yani uygun olmayan özellikleri insana yüklememek isterler. Olaylara renkli gözlükle bakmazlar, kendi asıl gözleriyle bakarlar. Bu bakışla meydana getirecekleri görüşlerin kişisel, yani kendilerine özgü olması ne kadar doğalsa; alışılmışın, doğanın dışında olmayacağından akla yatkın ve kabul edilebilir bulunması da o kadar doğaldır.

Benim şu *Karabibik*'im de ne dereceye kadar gerçekçi, yani akla uyan bir roman olabildi, bilemiyorum. Ona siz karar vereceksiniz. Fakat sanıyorum ki onu şu hâliyle birlikte ruhsuz bulmayacaksınız. Romanımın zeminini Anadolu köylerimizden seçmemde bir amacım vardır ki o da köylülük, çiftçilik âlemlerinin yabancıysanız size o âlemler hakkında bir fikir vermiş olmaktır. Olayların geçtiği yerlerde halkın geçim tarzı ve uğraşları hakkında yeteri kadar bilgi bulacaksınız, dillerine de aşına olacaksınız.

Olaylara kendi duygu ve fikirlerini hiçbir sebeple katmamak gerçekçi romancının asıl görevlerinden biri olduğundan hikâye hep bu şekilde ilerletilmiştir. Bulacağınız fikir ve görüşler hep hikâye kişilerinin ürünleridir, benimle hiçbir ilgileri yoktur. Hikâye kişilerini kendi fikirlerine ve dillerine göre konuşturmak geçerli bir kural olduğu için ben de konuşmaları doğal şekilleriyle kayıt altına alıp yazdım. Böylece dilimize, edebiyatımıza naçizane bir katkıda bulundum sanırım. Bazı kelimeler için küçük bir sözlük ekledim. Bana göre halkımızın dili her tarafta incelenip derlenmelidir. Böylece dilimizin gelişmesi mümkün olur.

Nabizade Nâzım

1

Karabibik bugün erken kalkmıştı. Tarlasına çit çevirmek için dün Matırlı tepelerinden kestiği meşe fidanı dalları harman yerinde koca bir yığın hâlinde durmaktaydı. Sağ elinde ağzı çentikli bir budama bıçağı bulunmakta olup geçen seneden beri nadaslı duran tarla içinde ağır ağır adımlarla bu yığına doğru yürümekteydi. Ayağındaki iri, kalın pençeli, sökük yemenileri oldukça zahmet çekeerek sürüklemekte, lime lime, rengi, cinsi belirsiz, çeşitli renkte yamalı dizliğinin deliklerinden iç donunun toprak rengine yakın rengi görünmekte; terhis edilen eski bir askerin kim bilir kaç sene önce hediye etmesi üzerine sahip olduğu ceketini, tutar giyilir yeri kalmadığı hâlde ve bedenini kuşatmaktan aciz kalmakla beraber yine sırtında bulunmakta; bu ceketin altında kirli gömleğinin göğsü, yakası büsbütün açık kalarak kayış gibi sert ve siyah olan vücudunun göğüs ve bağır kısımlarını hep açıkta bırakmaktaydı. Çenesinde beyazlı siyahlı olmak üzere meydana çıkan tek tük kıllar, dik ve seyrek bıyıkların da eklenmesiyle yuvarlak, oldukça esmer, ufarak gözlü olan yüzünün heybetini artırmakta ve bu acayip görünüş, insanda tuhaf bir korku uyandırmaktaydı.

Tarlayı otlar bürümüştü. Karabibik burasını babası Koca Osman'ın mirası olarak ele geçirmişti. Tarla o zaman on iki dönümken dört dönümünü Kara Durmuş'a satarak parayı askerlik bedeli olarak vermişti. Şimdiki hâlde sekiz dönümden ibaret kalan bu toprak parçasına bile tar-